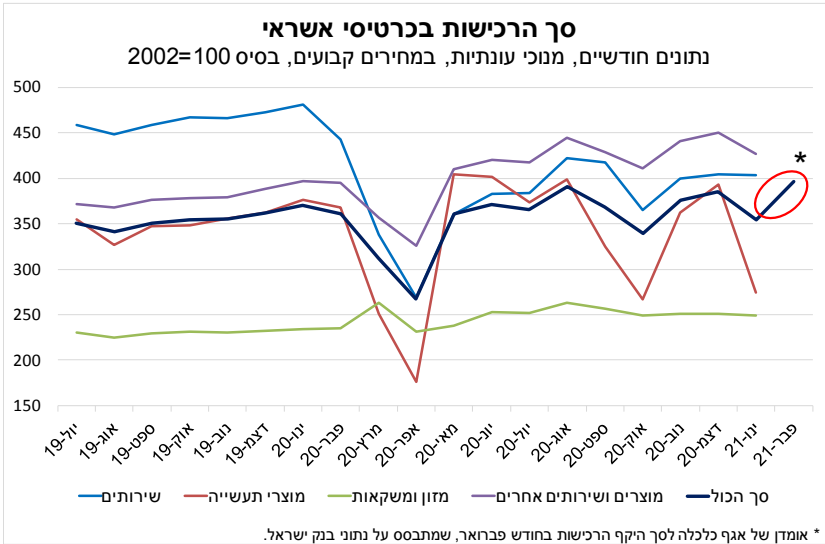

03/03/2021

השבוע במאקרו

הסגר השלישי המהודק הביא לירידת היקף הרכישות בכרטיסי אשראי בחודש ינואר, בהובלת קבוצת מוצרי תעשייה

נתוני הרכישות בכרטיסי אשראי על-ידי אנשים פרטיים לחודש ינואר 2021 פורסמו לאחרונה על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס). מאחר שנתונים אלה מנוכים מהשפעות של עונתיות, והינם במחירים קבועים, ניתן להשוות בעזרתם בין חודשי השנה, זאת בניגוד לנתוני ההוצאה בכרטיסי אשראי שמתפרסמים בתדירות שבועית על-ידי בנק ישראל.

הנתונים מצביעים על ירידת היקף הרכישות בחודש ינואר, אשר במהלכו חל הסגר השלישי המהודק (אשר החל ב-8.1), שכלל הגבלות משמעותיות על הפעילות, לרבות סגירת המסחר. סך היקף הרכישות בינואר היה נמוך בכ-8.2% לעומת דצמבר 2020 ונמוך בכ-2% בהשוואה להיקף הרכישות בחודש פברואר 2020, ערב פרוץ משבר הקורונה.

כפי שניתן לראות בתרשים המצורף, קבוצת המוצרים שהושפעה לשלילה במידה הרבה ביותר מהסגר השלישי, זאת בדומה למה שהתרחש בשני הסגרים הראשונים, הייתה קבוצת מוצרי התעשייה (ריהוט, מוצרי חשמל ואלקטרוניקה והלבשה והנעלה). היקף הרכישות בקבוצה זו ירד בחודש ינואר בכ-30% בהשוואה לחודש הקודם, לרמה הנמוכה בכ-25% בהשוואה לרמה שהייתה לפני משבר הקורונה (פברואר 2020). בחינת הנתונים מתחילת המשבר מלמדת כי זהו תחום הפעילות שמושפע במידה הרבה ביותר מהתפתחות ההגבלות על הפעילות, אשר הפעילות בענף זה נוטה להגיב במהירות ולרדת באופן משמעותי במקביל להטלת ההגבלות (בעיקר על המסחר), ולהיפך. ירידות נרשמו גם בכל תחומי הפעילות האחרים, אם כי, היו מתונות יותר.

בסך הכול, היקף הרכישות בכרטיסי אשראי בחודש ינואר נותר נמוך מרמתו ערב המשבר בקבוצות: מוצרי תעשייה, כאמור, ושירותים (תיירות, טיסות, פנאי ובילוי ועוד), תחום אשר מרבית ענפי הפעילות הכלולים בו היו כפופים להגבלות שלא מאפשרות חזרה לפעילות תקינה, עוד לפני הסגר השלישי, בדגש על ריחוק חברתי והגבלות התקהלות. מנגד, נרשמה רמת פעילות גבוהה בהשוואה לרמה ערב המשבר בקבוצות הבאות: מוצרים ושירותים אחרים (מחשבים ותוכנה, דלק, ציוד תקשורת ועוד) ומזון ומשקאות.

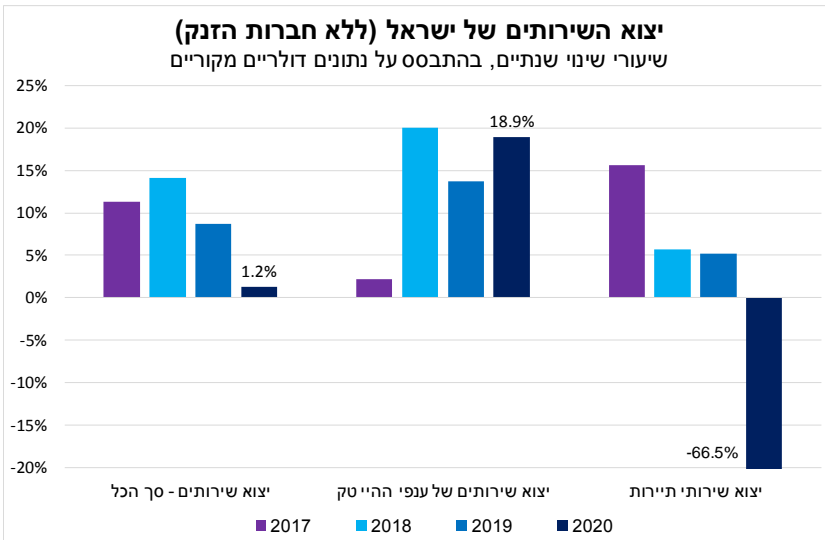
נתוני ההוצאה בכרטיסי אשראי המתפרסמים על ידי בנק ישראל מצביעים על עלייה מתונה בהיקף הרכישות בחודש פברואר, על רקע היציאה ההדרגתית מהסגר השלישי. העלייה הייתה משמעותית יותר בחציו השני של פברואר, ובלטה בעיקר בענפים: תיירות, פנאי וחשמל ביגוד וריהוט, כאשר מנגד נרשמו ירידות בהוצאות על מזון ובתי מרקחת, זאת בדומה לתקופות היציאה משני הסגרים הקודמים. על-פי אומדננו להיקף הרכישות מנוכה העונתיות לחודש פברואר, שמתבסס על נתוני בנק ישראל, נראה כי צפויה עלייה בסך הרכישות בכרטיסי אשראי, בהובלת הענפים שצוינו.

לסיכום, ככל שתהליך היציאה מהסגר השלישי יימשך כמתוכנן, ויביא, בין היתר, לחזרה לפעילות, גם אם לא מלאה, בתחומים אשר היו מושבתים לאורך המשבר, בדגש על ענפי השירותים, יהיה בכך כדי לתמוך בהיקף הרכישות בחודשים הבאים. על רקע זה ובמבט קדימה, אנו צופים כי בתרחיש מרכזי, המניח המשך של תהליך התחסנות האוכלוסייה באופן שיאפשר פתיחה נרחבת יחסית של המשק בזמן הקרוב, הצריכה הפרטית תצמח בכ-7% בשנת 2021, בהובלת הענפים שנפגעו מהמשבר במידה משמעותית.

יצוא השירותים של ענפי ההיי-טק בלט לחיוב בשנת 2020, והוא צפוי להמשיך להוות קטר צמיחה חשוב למשק המקומי

נתוני הלמ"ס מלמדים כי יצוא השירותים של ישראל המשיך לצמוח גם בזמן משבר הקורונה, תוך שונות משמעותית בין הרכיבים. ניתוח של נתונים דולריים, מעלה כי סך יצוא השירותים (ללא חברות הזנק) צמח בשנת 2020 בשיעור של כ-1.2%, אשר הינו מתון בהשוואה לשיעורי הצמיחה בשנים קודמות (ראה/י תרשים).

ההאטה בצמיחה ב-2020 חלה כתוצאה מירידה חדה וחריגה של כ-66.5% ביצוא שירותי התיירות, אשר הושבת מפעילות לאורך רוב השנה עקב השמים הסגורים וההגבלות המחמירות על טיסות ושירותי הארחה בארץ ובעולם. לאור זאת, משקל יצוא שירותי התיירות מסך יצוא השירותים ירד מ-14.5% בשנת 2019 ל-4.8% בלבד בשנת 2020. יצוא שירותי התיירות צפוי להתאושש בהדרגה עם הסרת ההגבלות. ככל שתהליך הסרת ההגבלות יכלול גם את פתיחת השמים כבר בזמן הקרוב, ויאפשר, לפחות לבעלי תו ירוק, לצאת מהארץ ללא הגשת בקשה לאישור חריג ולשהות בחו"ל, גם אם האישור יהיה מוגבל תחילה רק ליעדים שמוגדרים "ירוקים", כך ההתאוששות עשויה להיות מהירה יותר.

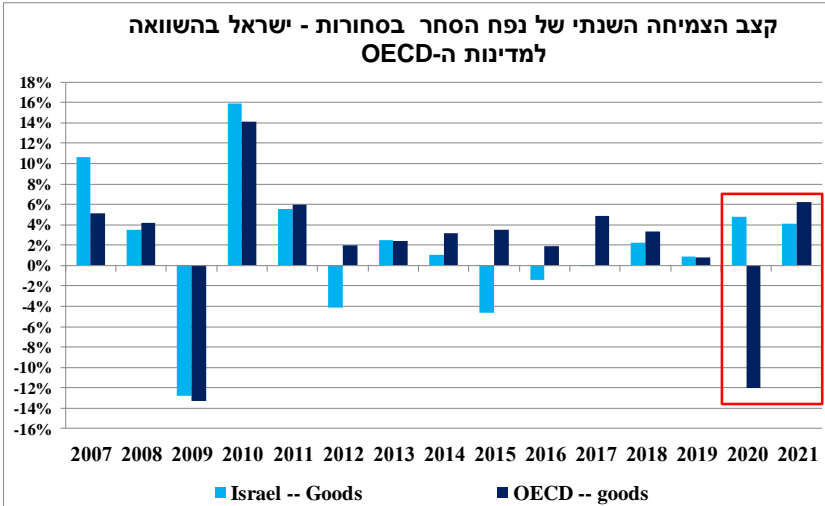

הרכיב שתמך בצמיחת יצוא השירותים אשתקד היה יצוא שירותי ההיי-טק, שמהווה מקור צמיחה חשוב ומשמעותי למשק הישראלי בשנים האחרונות, זאת על אף משבר הקורונה והייסוף המשמעותי בשקל. רכיב זה כולל, בין היתר, שירותי תקשורת, תכנות וייעוץ בתחום המחשבים, שירותי אחסון מידע, מחקר ופיתוח ועוד. תחומי פעילות אלה נתמכים במספר גורמים: ביתרון היחסי שיש למשק הישראלי בכוח אדם איכותי ומיומן בדגש על תחום ההיי-טק (ישראל מדורגת בין 20 המדינות בעלות רמת הפיתוח האנושי הגבוהה ביותר בעולם לפי מדד הפיתוח האנושי של האו"ם); נטייה לחדשנות טכנולוגית (ישראל מדורגת 7 בעולם במדד החדשנות של בלומברג לשנת 2021); ביקושים עולמיים שלא נפגעים באופן משמעותי גם בעתות של מיתון כלכלי (להוציא משברים

שקשורים בתחום ההיי-טק, כמו משבר הדוט קום בתחילת שנות ה-2000); וכן בכך שהם פחות רגישים לשינויים בשער החליפין בהשוואה לענפי התעשייה (המסורתית בעיקר). יצוא השירותים של ענפי ההיי-טק צמח אשתקד בכ-18.9%, ורשם האצה בקצב הצמיחה בהשוואה ל-2019, בין היתר, על רקע הגורמים שצוינו, וכן לאור העובדה שמדובר בפעילות שניתן להמשיך ולקיים גם תחת הגבלות הקורונה בקלות יחסית. לאור האמור, משקל יצוא שירותי ההיי-טק מסך יצוא השירותים עלה מ-57.2% בשנת 2019 ל-67.2% ב-2020.

לסיכום, יצוא השירותים של ישראל, בדגש על תחום ההיי-טק, צפוי להמשיך ולהיות רכיב צמיחה מוביל של כלכלת ישראל גם בשנים הבאות. כמו כן, הצמיחה ביצוא השירותים צפויה לתמוך גם בעודף המתמשך בחשבון השוטף של מאזן התשלומים, אשר מהווה גורם רקע מאקרו כלכלי שתורם לעוצמתו של השקל. להערכתנו, בתרחיש מרכזי, יצוא השירותים של ישראל צפוי לצמוח בכ-7% (ריאלי) במהלך 2021.

ביצועי יצוא הסחורות של ישראל בשנת 2020 בלטו לחיוב בהשוואה למדינות ה-OECD

השוואה של נתוני הצמיחה בסחר בסחורות בקרב מדינות ה-OECD לעומת ישראל מעלה תמונה לפיה, בזמן שנפח הסחר בסחורות של מדינות ה-OECD התכווץ בכ-12%, הדבר לא השתקף ביצוא הישראלי שאף גדל בשנת 2020, בשיעור גבוה יחסית (בפרט בזמן משבר הקורונה) של 4.8% (ריאלי), בניגוד לירידה במדינות ה-OECD (ראה/י תרשים). בעבר, היה מתאם גבוה יחסית בין הסדרות של סחר מדינות OECD לבין היצוא של ישראל, אם כי קשר זה נחלש בשנים האחרונות, ייתכן שבהשפעת אירועים ספציפיים בחברות בעלות משקל גדול ביצוא (כדוגמת אינטל וטבע).

הגורמים שתמכו בכך שהיצוא הישראלי עלה בשנה שעברה בניגוד לירידה בסחר של מדינות OECD, אליה ישראל משתייכת, הם בין היתר, המשך פיתוח והפעלת תחום הגז הטבעי גם לצרכי יצוא, לצד התרחבות סוגים אחרים של יצוא שהמשיכו והתרחבו תוך שימת דגש על הרמה הטכנולוגית הגבוהה יחסית (בינוני ומעלה) של יצוא הסחורות הישראלי וגם הפיזור הגיאוגרפי, תוך דגש על צמיחה ביצוא למדינות דרום מזרח אסיה. יש לציין שהשוואה לנפח הסחר בסחורות ושירותים של מדינות ה-OECD, עשויה הייתה לשקף פער משמעותי עוד יותר, שכן לישראל, רכיב גדול של יצוא טכנולוגי בתחום השירותים שהמשיך להתרחב במהירות גם ב-2020, לצד משקל קטן יחסית של יצוא שירותי תיירות בתוצר המקומי בהשוואה למדינות OECD אחרות. המשקל הנמוך יחסית של יצוא שירותי תיירות של ישראל, בהשוואה למדינות OECD אחרות (כמו ספרד ואיטליה), הביא לכך שירידת הפעילות בתחום זה גרעה בישראל מידה קטנה יחסית מהתוצר עקב המשבר, זאת יחסית למדינות תיירות שהתוצר שלהן נפגע במידה משמעותית. במבט קדימה, אנו צופים כי יצוא הסחורות של ישראל יצמח בשנת 2021 בשיעור מעט מתון יותר מזה של מדינות ה-OECD.

כתב: יניב בר